



UNIVERSITÄTS-  
BIBLIOTHEK  
PADERBORN

**Commentaria et disputationes scholastica in Summam D.  
Thomae Aquinatis**

**Nazarius, Johannes P.**

**Coloniae, 1621**

Articvlvs Tertivs. Vtrum nomen personæ sit ponendum in diuinis.

---

[urn:nbn:de:hbz:466:1-82303](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-82303)

**Substantia.** Secundum nomen est substantia: de cuius significatione disputant hic Molin. & Vasq. latissime. Sed huius controuersiae propria sedes est inf. q. 39. a. 4. & 3. p. q. 3. a. 2. & 3. vbi subtiliter examinatur & diffinitur à Caetano: cuius ibidem amplectemur sententiam, & ex eius doctrina recentiorum argumenta diluimus. Ban. hic ea colligit, quae praesenti loco videntur necessaria.

**Substantia.** Tertium nomen est substantia: de cuius significatione agit S. D. in a. praec. in resp. ad 2. & hic etiam in resp. ad 2. & in a. seq. ad 3. An autem Catholicè possit affirmari, tres in Deo esse substantias: disputant hic interpretes Bann. Zumellus, Molina disp. 1. & Vasq. c. 5. quorum omnium vna est & vera sententia, scilicet affirmandum aut concedendum non esse tres in Deo esse substantias, aut tres personas in Deo esse tres substantias: Primo propter vocis æquiuocationem, de qua D. Tho. hic ad 2. Secundo propter antiquam Ecclesiae consuetudinem, quae nomen substantiae communiter adhibuit ad essentiam significandam, vt ait Augustinus lib. 5. de Trinitate, cap. 9. & lib. 6. c. 4. & ob eam causam affirmat non esse concedendum tres in Deo esse substantias, quod etiam Concilium Toletanum vnde cum in fidei Confessione definiuit. Lege, si placet, praedictos expositores.

**Suppositum.** Quartum nomen est suppositum, quod ait S. Tho. communiter acceptum intentionem significare, non tamen affirmat esse nomen intentionis, cum de Deo dicitur: iam enim videtur vsu receptum, vt ad diuinam transferatur, prout primae intentionis est, & rem significat in natura diuina subsistentem. Dicitur vero suppositum, quatenus nomen primae intentionis est, ex eo, quod sub alijs illi realiter inexistens positum sit, siue ea sint accidentia, siue sint essentialia praedicata: Quod verò quidpiam ceteris omnibus sit subiectum, id habet ex hoc, quod est substantia incommunicabilis. Suppositum igitur formaliter significat substantiam incommunicabilem, quae idem est quod hypostasis, & consequenter eadem ratione qua tres hypostases, tria etiam in Deo supposita Catholicè confitemur.

**Res natura.** Quintum nomen est res natura, quod substantiam significat (inquit S. D.) quatenus supponitur alicui naturae communi: sicut homo est res naturae humanae. Dubitationem hic mouet Bann. & an concedendum sit in diuinis esse tres res vel tria entia: cui dubitationi nititur satisfacere ex D. Tho. in 1. dist. 25. q. vnica, & Magistro ibidem in fine. Sed videnda sunt ea, quae diximus inf. q. 31. a. 2. de differentia nominis neutri, & masculini ex D. Tho. in 1. dist. 9. q. 1. a. 1. ex illis enim apparet rectè dici non posse tres personas esse tria entia: quia neutrum informe est, & essentiam significat, & substantiae tenetur. Nec S. Tho. in d. dist. 25. q. 1. a. 3. dixit tres personas esse tria entia, sed tantum dixit esse tres entes adiectiue, vt patet ex respons. ad 2. & 3. eisdem argumentis collatis. Et quamuis ibidem in corpore articuli dicat S. D. ens participialiter & adiectiue pluraliter praedicari de personis; intelligendum tamen est masculinè & non neutraliter, vt scilicet dicantur tres entes, & non tria entia. Et per hæc solui facile poterunt argumenta Suar. lib. 3. de Trin. c. 6. vbi eandem tuetur sententiam.

Nomen verò essentiae, quod postremo consideramus, ob singularem quam habet à ceteris ex sua significatione differentiam, cum diuinam naturam, quae vna est tribus communis, significet pluraliter de Deo nunquam dicitur. De qua re legenda sunt, quae notat Ban.

Naz. in 1. part. D. Th. tom. 2.

**A** DISPUTAT hic anxie Vasq. aduersus asserentes tres in Deo existentias, cuius scripta lege, si placet.

ARTICVLVS TERTIVS.

Virum nomen persone sit ponendum in diuinis.

**A**d tertium sic proceditur. Videtur, quod nomen persona non sit ponendum in diuinis. Dicit enim Dionys. in prin. de diu. no. Vniuersaliter non est audendum aliquid dicere nec cogitare de super substantiali 9. a. 3. occulta diuinitate, prater ea, quae diuinitus nobis expressa sunt eloquijs. Sed nomen persona non exprimitur nobis in sacra Scriptura noui, vel veteris Testamenti. Ergo non est nomine persona vtendum in diuinis.

2. Præterea. Boet. dicit in lib. de duab. nat. Non enim persona videtur tradductum ex his personis quae in comedijs trageidijsq. homines representant. Persona enim dicta est à personando, quia concipit atque ipsa maior necesse est vt voluatur sonus. Graeci verò has personas prosopa vocant ab eo, quod ponatur in facie, atq. ante oculos obtegant vultum. Sed hoc non potest competere in diuinis, nisi fortè secundum metaphoram. Ergo nomen persona non dicitur de Deo nisi metaphorice.

3. Præterea. Omnis persona est hypostasis: sed nomen hypostasis non videtur Deo competere, cum secundum Boet. significet id quod subijctur accidentibus, quae in Deo non sunt. Hier. Teriam dicit, quod in hoc nomine hypostasis, venenum latet sub melle. Ergo hoc nomen persona non est dicendum de Deo.

4. Præterea. A quocumq. remouetur diffinitio & diffinitum. Sed diffinitio persone supra posita non videtur Deo competere. Tum quia ratio importat discursiue cognitionem quae non competit Deo, vt supra ostensum est. & sic Deus non potest dici rationalis natura. Tum etiam quia Deus dici non potest indiuidua substantia, cum principium indiuiduationis sit materia, Deus autem immaterialis est. & neque etiam accidentibus substat, & vt substantia dici possit. Nomen ergo persona Deo attribui non debet.

Sed contra est, quod dicitur in symbolo Athanasij, Alia est persona Patris, alia Filij, alia Spiritus sancti. Respon. dicendum, quod persona significat id, quod est perfectissimum in tota natura scilicet subsistens in rationali natura. Vnde, cum omne illud quod est perfectissimum, Deo sit attribuendum, eo quod eius essentia continet in se omnem perfectionem, & cōueniens est, vt hoc nomen persona de Deo dicatur. Non tamen eodem modo quo dicitur de creaturis: sed excellentiori modo: sicut & alia nomina, quae creaturis à nobis imposita Deo attribuntur, sicut supra ostensum est, cum de diuinis nominibus ageretur.

Ad primum ergo dicendum, quod licet nomen persona in Scriptura veteris, vel noui Testamenti, non inueniatur dictum de Deo: tamen id quod nomen significat, multipliciter in sacra Scriptura inuenitur assertum de Deo scilicet quod est maxime per se ens, & perfectissime intelligens. & Si autem oporteret de Deo dici solum illa secundum vocem, quae sacra Scriptura de Deo tradit, sequeretur quod nunquam in alia lingua posset aliquis loqui de Deo nisi in illa, in qua primò tradita est Scriptura veteris, vel noui Testamenti. Ad inueniendum autem nomina, antiquam fidem de Deo significantia, coegit necessitas disputandi cum hereticis. Nec hæc nouitas vitanda est, cum non sit prophana, vt potè à Scripturarum sensu non discordans. & Docet aut Apost. phanas vocum nomines vitare. 1. ad Tim. vlt.

Ad secundum dicendum, quod quamuis hoc nomen, persona, non conueniat Deo quantum ad id, à quo im-

171  
1. dist. 23. a.  
2. & 3. p. q. 3. a. 3.  
ca. 1. p. 1. a. 1.

† Aliquan-  
tali à prin-  
cip. pag. 2. a.  
p. 1. a. 1.

Eodem loco  
nunc proxi-  
mè disto.  
† In ep. ad  
Damas. que  
incipit Quo-  
dam vetu-  
sto, in med.  
† Arg. 1. a. 1.  
huius q.

† In ep. ad  
Damas. que  
incipit Quo-  
dam vetu-  
sto, in med.  
† Arg. 1. a. 1.  
huius q.

† In ep. ad  
Damas. que  
incipit Quo-  
dam vetu-  
sto, in med.  
† Arg. 1. a. 1.  
huius q.

23

34  
30

a  
182  
195  
a

i pos-

positum est nomen, tamen quantum ad id, ad quod significandum imponitur, maxime Deo conuenit. Quia enim in comedys & tragedys representantur aliqui homines famosi, impositum est hoc nomen, persona, ad significandum aliquos dignitatem habentes. Vnde consueuerunt dici persone in Ecclesijs, quæ habent aliquam dignitatem. Propter quod, quidam diffiniunt personam dicentes, quod persona est hypostasis proprietate distincta ad dignitatem pertinente. Et quia magna dignitas est in rationali natura subsistere, ideo omne indiuiduum rationalis naturæ dicitur persona, ut dictum est. \* Sed dignitas diuinæ naturæ excedit omnem dignitatem. Et secundum hoc maxime competit Deo nomen persone.

212  
a  
\* l. huius q.

Ad tertium dicendum, quod nomen hypostasis non competit Deo quantum ad id, a quo est impositum nomen, cum non substat accidentibus; competit autem quantum ad id, ad quod est impositum ad significandum rem subsistentem. Hier. \* autem dicit sub hoc nomine uenenum latere, quia antequam significatio huius nominis esset plene nota apud Latinos, heretici per hoc nomen simplices decipiebant, ut confiterentur plures essentias, sicut confitentur plures hypostases, propter hoc, quod nomen substantia (cui respondet in Græco nomen hypostasis) communiter accipitur apud nos pro essentia.

In epist. ad  
Dam. Aug.  
niam uel  
110. 2.

Ad quartum dicendum, quod Deus potest dici rationalis naturæ secundum quod ratio non importat diffusum, sed communiter intelligibilem naturam. Indiuiduum autem Deo competere non potest quantum ad hoc, quod indiuiduationis principium est materia: sed solum secundum quod importat incommunicabilitatem. c. Substantia uero conuenit Deo secundum quod significat existere per se. c. Quidam tamen dicunt, quod diffinitio superius à Boet. \* data, non est diffinitio personæ, secundum quod personæ in Deo dicimus. Propter quod Ricar. de sancto Vict. \* corrigere uolens hanc diffinitionem, dixit, quod persona secundum quod de Deo dicitur, est diuinæ naturæ incommunicabilis existentia.

a  
15  
170  
b

\* Art. 1. huius q. arg. 1.  
Lib. 4. de tri. c. 13. c. 23.

Ordo, & Sensus questii.

**I**NCIPIT hic D. Th. agere de persona limitatè, prout attribuitur Deo, quod huius questionis præcipuum erat institutum. Et primò querit an sit in hoc articulo; Deinde quid sit in articulo subsequenti.

In titulo aduerte sermonem hic esse de nomine personæ quo ad eius reale & formale significatum, ita ut sensus sit: Vtrum nomen personæ quo ad rem formaliter significatam sit enunciatum de diuinis.

Forma Textus.

**PRIMA CONCL.** Conueniens est, ut hoc nomen persona de Deo dicatur. Probat. Omne quod est perfectionis Deo est attribuendum; sed hoc nomen persona significat id quod est perfectissimum in tota natura; Ergo, &c. Maior probatur; quoniam essentia Dei continet in se omnem perfectionem. Minor autem; quia persona significat subsistens in rationali natura; Ergo significat id quod est perfectissimum in tota natura.

**SECUNDA CONCL.** Hoc nomen persona non eodem modo dicitur de Deo quo de creaturis; sed excellentiori modo. Probat. Quoniam alia nomina quæ creaturis à nobis imposita Deo attribuuntur excellentiori modo de Deo dicuntur, quàm de creaturis; Ergo etiam hoc nomen persona.

Expositio Textus.

**S**atis ostendimus in artic. 1. aduersus Vallam Grammaticum nomen persona secundum sui proprietatem & uisum, significare substantiam incommunicabilem rationalis naturæ; cum itaque sint in Deo tres hypostases siue substantiæ incommunicabiles, consequens est in Deo proprie tres esse personas.

CONTROVERSIA VNICA.

An hoc nomen persona significet id, quod est perfectissimum?

**P**ROPOSITAM difficultatem hic excitat Cai. qui duas affert rationes dubitandi. Prior est: quia natura specifica perfectior videtur indiuiduo; igitur persona, quæ est indiuiduum naturæ, non est id quod est perfectissimum. Posterior ratio est; quia si persona significat id quod est perfectissimum; cum in diuinis sit trium personarum distinctio, sequeretur ibidem esse distinctionem in tria perfectissima.

Rationes  
dubitandi, et  
Sententia  
Expositorum  
& earum  
examen, at  
resolutio.

Respondet autem Caiet. personam in communi loquendo significare id, quod perfectissimum est in tota natura; non quia personalitas sit perfectissimum omnium, sed quia natura intellectus, quæ naturarum omnium est perfectissima, tunc solum est omnium ens perfectissimum, cum fuerit in suo esse completo constituta; nunquam autem constituitur in suo esse completo, nisi per seipsam in rerum natura subsistat. Cum itaque nomen personæ significet dignitatem substantialem talis naturæ, intellectus subsistentis ut sic; idem etiam nomen personæ significat id, quod est perfectissimum in tota natura, non solum intellectuali sed etiam simpliciter. Vnde ad primam rationem respondet negando sequelam: primò, quia supponit hic fieri comparisonem personæ ad naturam, prout natura distinguitur à persona & e conuerso: hoc uero falsum est; quia consideratur hic persona, prout in se claudit naturam, addens ei complementum substantiæ. Secundo quia argumentum procedit de persona in natura materiali, cuius indiuidua sunt propter naturam: S. D. autem loquitur de persona in communi siue absolute. Ad secundam negat sequelam; quoniam in ratione personæ in communi non tantum clauditur id, quod est perfectissimum in tota natura, sed aliquid etiam in ea clauditur, quod abstrahit à perfectione & imperfectione, nimirum incommunicabilitas, quæ nec perfectionem dicit nec imperfectionem: & secundum hanc solam distinguuntur diuinæ personæ, non autem quo ad aliquid eorum, quo formaliter perfectiones sunt. Et quoniam diuinæ naturæ perfectio postulat, ut non solum sit omnis perfectio, sed sit etiam illud omne, quod necessarium est ad perfectionem Dei constituendam: consequens est, ut sicut in summa Dei perfectione clauditur ratio personæ, quæ maxima perfectio est, in eadem etiam claudatur incommunicabilitas, quæ est de ratione personæ; ex quo patet efficacia discursus D. Th. qui procedit ex perfectione personæ, quatenus consurgit ex omnibus, quæ in ratione eius clauduntur intrinsece, ex quibus unum est incommunicabilitas, quia persona est res intellectualis naturæ subsistens incommunicabiliter.

Sol. Caiet.

Sed hanc resolutionem Caietani sic explicatam non intellexerunt S. D. interpretes extranei; Nam Valentia hic obijcit Cai. Primo, quod affirmat per-

Obi. Valent.

per-

Defensio.

personam intelligi debere non formaliter ut persona est, sed materialiter sc. secundum perfectionem ipsius essentiae & naturae in qua subsistit persona. *Secundo*, quod existimat personalitatem formaliter abstrahere à perfectione & imperfectione, sicut existimat de relatione formaliter, quae in diuinis constituit personam: quem sensum etiam accepit *Suar. lib. 1. de Trin. c. 1. Tertiò*, quod in secunda ratione dubitandi dixerit sequi personas diuinas distingui perfectissimè. *Qua omnia falso imponuntur Cai.* Nam in primis aperte constat ex resolutione praedicta sumi à nostro Cai. personam formaliter, cum eam accipiat quo ad ea omnia, quae in eius ratione formali clauduntur intrinsecè, siue dicant perfectionem siue abstrahant à perfectione & imperfectione: Nec eadem est ratio de relatione formaliter prout dicit ad etià reale, & de personalitate formaliter sumpta; nam relatio ratione ad formaliter non respicit subiectum in quo est, sed terminum tantum extrinsecum: & ideo non dicitur inherens ut sic, sed assistens: at personalitas formaliter est subsistentia, quae naturam respicit, cui est ratio subsistendi ut ultimum eius complementum; quo fit ut sit perfectio formaliter, & quidem maxima. Et ex his manifestè patet calumniae secundae falsitas; nam personalitas formaliter secundum Cai. dicit maximam perfectionem, quamuis secundum rationem incommunicabilitatis, quae conuenit diuinæ personae ratione proprii ad, quo respicit talem terminum, abstrahat à perfectione & imperfectione. Quod postremo eadem imponitur Cai. de perfectissima distinctione personarum, ex mendoso videtur codice processisse, què fortassis habebat hic expositor; sic enim legendum est: *sequeretur quod in diuinis esset distinctio in perfectissima*, quorum verborum sensum superius expressimus.

Impugnatio sol. 4. al.

*Solutio autem Valentiae* dicentis absurdum non esse aliquam perfectionem esse in vna persona, ut relatiuè opponitur alteri, & ab ea distinguitur, nec propterea vnam personam alterius perfectione carere, cum habeat illam in essentia: quod satis est (inquit) illi ad perfectionis suae infinitatem, quae ex perfectione etiam essentiae constat. *Hac inquam solutio*, praeterquam quod fuit vberissime superius impugnata in *preced. qu. ar. 2. in specialibus controuersiis*, facile etiam de falsitate conuincitur. Nam relatio, puta paternitas, secundum propriam rationem formalem qua Patrem constituit & distinguit, est perfectio secundum praedicti expositoris sententiam; ergo ita propria est Patris ut non Filij. Probatur sequela; nam alioquin paternitas secundum propriam rationem qua distinguitur à Filio non esset perfectio, sed tantum secundum communem rationem essentiae sibi communem & ceteris in Deo relationibus. Praeterea cum ait vnam personam habere alterius perfectionem in essentia: vel intelligit habere eam in essentia, quatenus essentia includitur intrinsecè in ratione personae & eam includit: vel in essentia sibi se siue absolute. Si primò: ergo vna persona includitur intrinsecè in ratione alterius. Probatur sequela; quia secundum hoc vna persona includeret formale, ac proprium distinctiuum alterius ab ipsa; cum illud sit quaedam perfectio formaliter, quo altera non caret. Si secundò: ergo non habet alterius perfectionem; quoniam in ratione filiationis non includitur essentia secundum omnem rationem relatiuam, puta paternitatis aut spirationis passiuæ, quarum rationes secundum se formaliter includit, sed tantum secundum rationem absolutam.

**A** Syluester ait personam dici perfectissimam non comparando indiuiduum ad suam speciem, sed comparando indiuiduum, quod est persona, ad alia indiuidua, quae sunt supposita tantum. Quam sententiam sequitur *Suar. loco superius alleg. n. 1.* ex quo deducit obiectionem Caiet. non procedere contra mentem D. Th. ait verò D. Tho. tanquam manifestum supponere ex qu. 3. in Deo esse suppositum, & inde concludere esse etiam in Deo personam; quia illi non deest dignitas naturae, quam persona requirit. *Sed hac interpretatio manifestè pugnat cum textu praesentis articuli*, ubi dicitur personam significare id, quod est perfectissimum in tota natura, sc. subsistens in natura rationali. Qua loquendi forma satis aperte fit comparatio naturae secundum se, ad eandem, quatenus subsistens est; sic enim persona est perfectissimum in tota natura, id est inter omnia, quae possint in natura considerari: quia sc. natura subsistens, quae est ipsamet persona, perfectior est seipsa non subsistente: si verò supponeret S. D. in Deo esse suppositum: cum suppositum in tali natura, sc. diuina sit idem formaliter quod persona, supponeret id quod quaerit. In quaest. verò tertia probauit esse suppositum in Deo stando in materia absolutorum; & quoniam absoluta subsistentia per relationem quali completur: idcirco nihil ibi de nomine personae tractauit, sed in hoc tantum articulo.

**C** *In resp. ad 1. aduerte Dionys. restrictè loqui in materia diuinitatis, de qua ait non esse audendum aliquid dicere nec cogitare, praeter ea, quae diuinitus nobis ex sacris eloquijs sunt expressa:* nam de reliquis supernaturalibus ad Sacramenta & salutem fidelium, & ad regimen Ecclesiae pertinentibus plurima sunt in sacris litteris haud expressa, quae à Christo & ab Apostolis per sacras traditiones de aure in aurem ad huiusce nostri temporis pastores & Doctores, ac fideles peruenerunt; quae etià ab antiquis patribus fuere diligenter Scripturae commendata. Sed traditiones sunt ideo nuncupatae; quia in sacris & Canoniceis libris sic Deo disponente non fuere descriptae.

#### ARTICVLVS IV

Utrum hoc nomen persona significet relationem.

**A**d quantum sic proceditur. Videtur, quod hoc nomen, persona, non significet relationem, sed substantiam in diuinis. Dicit enim Augustinus in 7. de Trin. c. 3. Cum dicimus personam patris, non aliud dicimus quam substantiam patris: ad se quippe dicitur persona, non ad filium.

**2. Praeterea.** Quid quaerit de essentia. Sed sicut dicit Augustinus in eodem loco, cum dicitur: Tres sunt qui testimonium dant in caelo, Pater, Verbum, & Spiritus sanctus, & quaeritur: Quid tres? respondetur, tres personae. Ergo hoc nomen, persona, significat essentiam.

**3. Praeterea.** Secundum Philosophum 4. Metaphysicae. Id, quod significatur per nomen, est eius distinctio: sed distinctio personae est rationalis naturae indiuidua substantia, ut dictum est. Ergo hoc nomen, persona, significat substantiam.

**4. Praeterea.** Persona in hominibus & Angelis non significat relationem, sed aliquid absolutum. Si igitur in Deo significaret relationem, diceretur aquinoce de Deo, & hominibus, & Angelis.

*Sed contra est, quod dicit Boetius in lib. de Trin. quod Post. med. omne nomen ad personas pertinet, relationem significat lib. de Trin. cat. Sed nullum nomen magis pertinet ad personam quam hoc nomen persona. ergo hoc nomen, persona, relationem significat.*